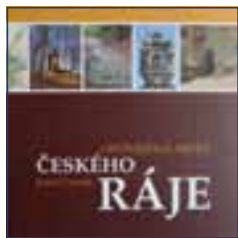

OPOMÍJENÁ MÍSTA ČESKÉHO RÁJE

Karel Čermák je sběratel. Sběratel pohlednic míst, které má pečlivě utříděné, sběratel vydání vybraných knih, například *Kytice*. Sbírá také příběhy. Příběhy málo známé. Vysedává v archivech, povídá si s lidmi. Bádá. Nejde mu o děje známé, které stačí opsat, často s chybami, jak dělají mnozí. Architekt Čermák ověřuje, nazírá z mnoha stránek. Poznává lidi a jejich dílo. Obyčejné lidi, ale i ty významné. Když má „plno“, podělí se s ostatními – vydá knihu. Má

k tomu citlivé partnery – vydavatelství Gentiana v Jilemnici. Tak spolu vydali například *Jičín a okolí na starých pohlednicích*. Vedle pohlednic je tu na každé stránce popsána i zajímavá událost. *Opomíjená místa Českého ráje* přináší fotografie, staré i nové, a k nim opět příběhy. Český ráj si autor rozdělil na oblasti. Od Mnichovohradištska po Novopacko. Nevynechá Semilsko, ani Železnobrodsko. Pečlivě prochází, fotografuje, s lidmi hovoří. Někteří přátelé mu sami poskytují tipy. Krásná práce. I tím, jak pestrý, rozmanitý je lidský život. Ano, je s ním i legrace. Jsou v něm i tragédie, které zůstaly zaznamenány do kamene. Třeba o tom, jak byl student usmýkán koněm, protože se mu nepodařilo uvolnit nohu z třmenu.

Co my víme o významu pomníků, okolo kterých chodíme? Čermák nepřikraňuje. Jestli má spisovatelka Jarmila Glazarová ve svém životopise i stinná období, napíše o nich. Ale neopomene zmínit, jaké trápení pro ni posléze znamenala. Známa oblíbená věta malíře Komárka „Jen krátká návštěva potěší“ platí obecně. U rodného domku se stala pamětní deskou. Přístup Karla Čermáka k památkám a zajímavostem vyjadřuje jeho doporučení ke Třem kanapím v Prachovských skalách. Soudí, že žádných označení či směrovek netřeba. Varuje před tak zvanou masovou turistikou. Ať návštěvník trochu hledá sám. Kupříkladu kapli Anděla Strážce nedaleko Jičína. U každé kapitoly je popis, kde se zajímavost nachází. Je uvedena literatura a prameny. I to svědčí o zodpovědnosti autora a připomíná dávné doby, kdy se pečlivěji vypravovaly knihy. Pro autorovu práci je příznačná věta: „Úplnou jistotu nemáme...“ Musíme pochybovat, pátrat, ověřovat. Že je to dobře, vyplývá z dalšího textu. Vyzývá čtenáře ke spolupráci. Ukazuje mu objekt na starých mapách, které jsou krásné i výtvarně. Rozdíl v nazírání kdysi a dnes předvádí při porovnání starých a nových fotografií. *Opomíjená místa* nejsou průvodcem, jen navedením k dalšímu hledání. Třeba i jen toho, jaký je Český ráj půvabný, tajemný.

BOHUMÍR PROCHÁZKA

POKLADY SBÍREK (REGIONÁLNÍ MUZEUM A GALERIE V JIČÍNĚ)

O malířích a jejich obrazech toho bylo napsáno hodně. Méně už o galeriích a dalších institucích, které ono výtvarno schraňují. Jičínské Regionální muzeum a galerie to udělalo a je to čtení poutavé, jako je i poučná historie galerie. Zajisté k tomu přispělo ministerstvo kultury, protože poskytlo dotaci z programu Podpora projektů zaměřených na poskytování standardizovaných veřejných služeb muzeí a galerií. Náš svět už je takový, že musí úřad vymyslet dlouhý název o standardizovaných službách, aby mohla být knížka. Nu, chválabohu, že je. Čtenář tu má dvě témata. Osud galerie v Jičíně a povídání o malířích a jejich obrazech. Pardon, nesmíme zapomenout na plastiky Ladislava Zivra a další. Podobně jako byla pestrá naše společenská i politická historie v době poválečné, měnila se i organizační struktura kulturních stánek, ne vždy k prospěchu věci. A tak vznikaly mezery v akvizici. Přesto se má jičínská galerie čím chlubit. Kupříkladu v roce 1962 bylo v zámecké konírně celkem 14 výstav a 4 přednášky s celkovou účastí 35 238 osob. Kdo si chce udělat představu, může vedle

toho položit rok 2015, kdy bylo v galerii i muzeu dohromady 20 593 návštěvníků. Ano, v konírně, protože z té rozlehlý prostor současné galerie vznikl. Zdali by Jičín měl tak krásný prostor, kdyby tu nebyla velká láska vévody Valdštejna ke koním? Další otázku otvírají autorky **Lenka Patková** a **Andrea Sloupová** zmínkou o tom, že v onom prostoru se střídají výstavy výtvarné s muzejními. Naštěstí už nenastává situace z doby minulé, kdy tu bývaly i výstavy ovcí a holubů. Podstatnou část knížky *Poklady sbírek (Regionální muzeum a galerie v Jičíně)* tvoří reprodukce ze sbírek a výklad k nim. Dobře, že není čten rozdílnými a ostatními autory. Neboť Český ráj, Pojizeří a Podkrkonoší je, nebo bylo, sídlem mnoha malířů významných celostátně. Vladimír Komárek, Josef Jíra, Josef Váchal, František Kavan a další. Je přece tenhle kraj pro ně stvořen. A je snad Karel Šlenger, Michail Ščigol nebo performer Miloš Šejn méně významný? Všechny je hlavní autorka Lenka Patková, která pracovala v RMAC, dobře zná, zasvěceně o nich píše. Mnohým uspořádala výstavu. Vznikla kvalitní monografie, rozsahem nevelká, ale významná. Jako příspěvek jedné krajinné oblasti do širší českého výtvarného umění.

BOHUMÍR PROCHÁZKA

KNIHY JAKUBOVY

Polská spisovatelka **Olga Tokarczuková** (1962) je u nás dobře známá, většina jejích knih byla přeložena i do češtiny, např. romány *Pravěk a jiné časy*, *Denní dům*, *Noční dům*, *Poslední příběhy*, *Běguni*, *Svíj vůz i pluh ved' přes kosti mrtvých*, povídky *Hra na spoustu bubínků* či soubor článků, fejetonů a esejí *Okamžik medvěda*. Svým nejnovějším románem *Knihy Jakubovy* překvapila Tokarczuková v roce 2014 asi všechny své příznivce i další čtenáře – autorka, dosud se vyznačující spíše kratšími texty či knihami „normálního“ rozsahu, odehrávajícími

se většinou v současnosti, napsala mohutný historický román o více než osmi stech stranách, skutečné opus magnum, za který získala už podruhé nejsledovanější polskou literární cenu Nike (první získala za *Běguny*). *Knihy Jakubovy* vyšly česky na sklonku loňského roku v překladu Petra Vidláka v nakladatelství Host. Román se odehrává v dlouhém časovém rozpětí v letech 1752 až 1816 na řadě míst Evropy: v Podolí, což je území ležící na dnešní jihozápadní Ukrajině, ale tehdy bylo součástí Polska, ve Varšavě, v Čenstochově, ve Vídni, v Brně, v Offenbachu nad Mohanem. Podolí, osídlené křesťany, židy i muslimy, je na jedné straně místem kvetoucího obchodu a bohaté kulturní výměny, ale i místem, kde zákonitě musí dojít ke střetům, k emancipaci židů, k hledání víniaka poté, co nastane pozvolný hospodářský i morální úpadek. Tokarczuková vypráví v krátkých kapitolách mnoho příběhů a román zalidnila desítkami postav ze všech vrstev obyvatelstva; hlavní pozornost ale věnuje Jakubu Frankovi (1726–1791), skutečné, leč pozapomenuté postavě polské-

ho Žida, kupce, kabalisty, astrologa, alchymisty, mystika, filozofa, církevního reformátora a samozvaného proroka, který se stal vůdcem židovské sekty frankistů. Jakub kolem sebe postupně shromáždí skupinu oddaných stoupců a hlásá své nové náboženství, jež má být jakýmsi průnikem náboženství židovského, muslimského a křesťanského. Židé musí přijmout křesť, čímž „přestávají být Židy, alespoň pro jiné. Stávají se lidmi, křesťany. Je možné koupit si půdu, otevřít si ve městě obchod, poslat děti do různých škol...“ V roce 1756 je na Jakuba Franka uvalena ve Lvovské synagoze kletba. Jakub je jako heretik pronásledován talmudisty, ale z mnoha míst se mu naopak dostává podpory. V roce 1759 je ve Lvově pokřtěn a spolu s ním i další jeho přívrženci, kteří si zároveň volí nová, křesťanská jména. Jakubův život byl ale plný zvrátů, vymstí se mu přehmaty, kterých se dopouští, až katolické církvi dojde trpělivost. Je zatčen a v únoru 1760 dopraven do Čenstochové, poutního místa, kde má být internován ve zdejší klášteře-pevnosti. Propuštěn je za dramatických okolností až po dvanácti letech. S rodinou a dalšími frankisty se pak Jakub usadí v roce 1773 v Brně. Ve Vídni je přijat císařovnou Marií Terezií a jejím synem, budoucím císařem Josefem II. Josefovou milenkou se stane Jakubova dcera Eva. V roce 1788 se rodina stěhuje do německého městečka Offenbach nad Mohanem, kde se usadí v isenburgském zámku. Po Jakubově smrti v roce 1791 sledujeme osudy jeho dcery Evy a dalších postav. Jejich mozaikovitě příběhy autorka vypráví na pozadí bouřlivých proměn doby, na základě pečlivého studia pramenů a kronik. Milovníky historických románů zaujme líčení méně známých událostí, jež mají i jistou paralelu k současnosti.

MILAN ŠILHAN